

Turbuly Lilla

Fészekmese felnőtteknek

Azért a kis bolondságért... - magyar népi pajzánságok a Griff Bábszínházban

A Griff Bábszínházban második éve várják a felnőtteket havi egy alkalommal „esti mesére”, és az azóta eltelt idő igazolta a kezdeményezés létjogosultságát; kialakult a sorozat törzsközönsége. A rendszeresen visszajárók megtapasztalhatták a Budapest Bábszínház szlogenjének igazságát: „a báb nem korosztály, hanem műfaj”. (A bábelőadásokkal kapcsolatos előítéletekre jó példa, hogy fotós kollégám először el sem akart menni az *Azért a kis bolondságért...* fotóspróbájára, mondván, hogy a báb gyerekeknek való, majd annál lelkesebben számolt be a látottakról.) A sorozatnak köszönhetően olyan, ma már kultelőadásnak számító produkciók jutottak el az egerszegi nézőkhöz, mint az idős kort tematizáló *Az időnk rövid története* vagy az anyasággal Szabó T. Anna szövegei alapján a megszokottól eltérő szemszögből foglalkozó *Anyajegy*.

Az *Azért a kis bolondságért...* a budapesti, Bethlen Téri Színházban tartott bemutató után – ahol magam is láttam – második előadásra rögtön Zalaegerszegre utazott. A pikáns témát már az alcímben (*magyar népi pajzánságok*) jelzik az alkotók, és valóban, szinte egyfolytában a szexről beszélnek benne. Tudjuk, a szexualitás ábrázolása az irodalomban és a színpadon is igen ingoványos terep. Nehéz eltalálni a szavakat, a megszólalási módot, hogy ne legyen se ízléstelen, se megúszósan elvont vagy száraz. Fabók Mariannék választása, hogy a magyar népi szerelmes történetekből, szerelmi kiokosítókból indulnak ki - munkáikat ismerve - nem meglepő, hiszen gyerekelőadásaiukban is a magyar népmesekincsből válogatnak. Éppen az az erősségük, hogy egyedi és hiteles módon tudják élővé tenni a hagyományokat.

Fabók Mariann egyik legjobb, még egyszemélyes előadásában, a *Vitéz László és Vas Juliskában* párt teremtett az addig az ördöggel magányosan harcoló híres bábhősnek, Vitéz Lászlónak. Már abban az előadásban is átértelmezte a hagyományos férfi-női szerepeket, egyenrangú társá tette a talpraesett asszonyt. Mióta pedig férjével, Keresztes Nagy Árpáddal közösen hozzák létre új előadásait, az a színpadi szereposztás közöttük, amit az *Azért a kis bolondságért...*-ban is láthatunk. Itt a nő a talpraesettebb, az irányító, a férfi pedig híven követi az általa mondottakat. A tűzrőlpattant feleség, hallgatag férj hagyománya persze szintén megtalálható a népmesékben, de nálunk még mindig a fordított szereposztás a társadalmi norma. Ezért is üdítő ez a színpadi kivétel, amihez persze elengedhetetlen feltétel Fabók Mariann színpadi egyénisége. Az a természetesség, jóleső humor, amellyel nemcsak férjét és színésztársát, de a nézőket is meg tudja szólítani, és amitől ez a szereposztás itt teljesen helyénvalónak érződik.

Az előadás keretjátéka a házaspár szerelmes incselkedése. Finoman fogalmaztam én is, ahogy ők sem használnak erős vagy durva szavakat, inkább képes beszéddel, virágnyelvvel sejtetnek. Például egy arany

Fotók: Jókúti György

madárkával, aki folyton a fészekbe igyekszik. A bevezető részhez tartozik még Ádám és Éva „teregetése” is, és ez a (persze, szerelmeskedésre utaló) metafora határozza meg az előadás képi világát is: szárítókötélre erősített függönnyel, hol kiterített, hol magukra öltött, hol ide-oda röpködő ruhadarabokkal. Grosschmid Erik tervezett hozzá egy faragott padot is, a tetejére odailleszthető az a bizonyos aranymadár meg a fészke, de ha a jelenet helyszíne úgy kívánja, templomot jelző kereszt kerül a helyükre.

A központi történet Kapós Böskéről szól. Neki egy külön előadást is szentelt Fabók Mariann pár évvel ezelőtt; ennek a felújított, kibővített változata a mostani. Kapós Böskét fiatal, ártatlan lányként ismerjük meg, követjük az első bálba, átéljük vele első szerelmi csalódását, majd a „gyászidőszak” után sokakkal való vigasztalódását, és furfangos házasságkötését sóher és öregecske férjével. A házasságkötés után viszont nagyot ugrunk: Böske öregasszonykoráig, amikor már a saját unokája készül bálba menni, ő pedig kénytelen számot vetni életével, házasságával. A végig jókedvű, humoros történetbe itt azért belevegyül egy sötétebb szín is, hiszen Böske szerelmi élete nem teljesedhetett ki egy boldog házasságban, még ha (ahogy a gyónásából kiderül) néha máshol keresett örömmel is próbálta ezt feledtetni.

Böskét és a körülötte sertepertelő férfiakat egyaránt Fabók Mariann jeleníti meg bábba, álarcokkal, ruhadarabokkal, de mindenekelőtt színpadi tehetségével. Képes a kalapból, zakóból megformált férfit életre kelteni, hiszünk a szemünknek, hogy két, egymást ölelő embert látunk, hiába tudjuk, hogy nem így van. Keresztes Nagy Árpád zenél, és egyfajta belső közönséget szolgáltat mindehhez, hiszen évődő házastársként is végig benne vannak a játékokban.

Fabók Mariann mindezek mellett remekül énekel, többek között azt a dalt is, amelyből a címet vették: „Tej, túró, tejfel, félre gatyá, pendely, / Azért a kis bolondságért majd meghal az ember”. (Ami dalszövegnek nem, címnek viszont kissé körülményes.)

Fabók Mariann gyerekelőadásai (*A székely menyecske meg az ördög*, *A halhatatlanság országa*, *A háromágú tölgyfa tündére*, *Vitéz János és Vas Juliska*) sosem „csak” gyermekmesék. Ahogy a jó népmesék, ezek az előadások is képesek a gyerekeket és a felnőtteket egyaránt megszólítani, hiszen az élet legfontosabb dolgairól: születésről, a jó és a rossz küzdelméről, szerelemről és halálról szólnak. Az *Azért a kis bolondságért...* ezekhez képest kisebbet markol, de olyasmiről szól, amiről nehezen tudunk jól beszélni. Olyan ízléssel, könnyedén és humorral, ahogy ez az előadás teszi, még ritkábban. Az alkotók „alig serdült és korosabb nézőknek” ajánlják, 14 éves kor felett. És tényleg, ez egy olyan mese, amelyre akár a nagyszülőjével is elmehetne egy tizenéves, ami, lássuk be, kevés szexről szóló előadásról mondható el.

Azért a kis bolondságért... - magyar népi pajzánóságok

Díszlet: Grosschmid Erik

Bábok: Lellei Pál

Az előadást megalkották és játsszák: Fabók Mariann és Keresztes Nagy Árpád

